

ביעור השחפת בעדרנו

הקפדנו על בדיקות חוזרות — אחת לחודש שנים. בינתיים במשך השנה חוסל העדר הנגוע והגענו לבדיקה האחרונה בספטמבר 1954. בבדיקה זו, מבין 102 ראש הגיבה רק פרה אחת, אך גם הגבה זו היתה, מפוקפקת; פרה זו תיבדק בדיקה קלינית על מנת לקבוע בוודאות את מצב בריאותה, משום שידועים מקרים, שמחמת גורמים שונים (לא של חולי השחפת), מופיעות לפעמים הגבות חיר ביות. כדי שהעדר יוכר כנקי משחפת לחלוטין עליו לעמוד בשלוש בדיקות שתוצאותיהן תהיינה שליליות במאה אחוז.

לפי שעה מוקדם עדיין לקבוע אם חיסלנו את השחפת לחלוטין; יכולות עוד להופיע „הפתעות” שונות.

אנחנו ממשיכים במשטר של בדיקות ומקווים שבקרוב נזכה לעדר בריא בתכלית. בדרך כלל יש לציין ששנת תשי״ד היתה שנה לא נורמלית וקשה מאוד בהתפתחותה של הרפת. מבצע ביעור השחפת היה מלווה חיסול רב־מידות של פרות שהגיבו על טר ברקולין. העדר חולק והוחזק בשני מקומות — חלק אחד בסמוך לכביש הכניסה, וחלק שני במקום הקבוע של המבנים; דבר זה גרם לתוספת גדולה של ימי עבודה. מהעדר הנגוע רצינו לקבל מספר ולדות נוספים, ביחוד מהפרות הטובות ולשמור, ככל האפשר, על הנכס הגידולי המשובח, שטיפחנו משך שנים רבות. העדר השני היה מורכב מבני בקר, שהיה נתון במשטר בדיקות דור חדשי, היווה את הגרעין לעדר בריא.

עד חודש יולי 1954 חיסלנו באופן מוחלט את העדר הנגוע וכל המרץ ניתן לטיפול בעדר הצעיר.

במשך השנה האחרונה התחילו ההמלטות של המכירות ברפת הבריאה והנני מביא כאן את הסיכומים הראשונים שלהן:

הרפת שלנו עמדה השנה בסימן ביעור השחפת. ברצוני למסור על דרכי הפעולה, בהם נקטנו, על מנת לחסל נגע זה. בשנת 1950 נעשתה אצלנו בפעם הראשונה בדיקה כדי לעמוד על מצב הבריאות של העדר. כבר בבדיקה זו הוכח שהעדר נגוע בשחפת בצורה די קשה. אבל, כל זמן שלא נתקלנו במקרה מוות — כתוצאה ממחלה זו, לא ידענו להעריך נכון את המצב.

התפשטותה הרבה של השחפת בארץ, מקורה בהערכה הבלתי נכונה של הנוזקים הנגרמים ע״י נגע זה. שלא כבמחלות אחרות של הבקר, תוצאות השחפת אינן מורגשות מיד.

בשנת 1952 מתה פרה אחת ברפת. בניחוח הגופה התברר, שהמוות נגרם ע״י שחפת. התחלנו לעניין במצב זה את המוסדות הווטרינריים, את ה.מ.ב., ובעיקר את הרופא הווטרינרי המחוזי. כל אלה אשר פנינו אליהם, הרשימו לנו עזרה רצינית ומועילה. בחודש יולי 1952 נעשתה בדיקה שניה והתברר שהגענו ל־86% מגיבות. הגיבו חיובית הפרות החולות בעיקר. בבדיקה הקלינית נתגלו מקרי־שחפת קשים. יש להניח שהפרה המשוחפת שמתה גרמה לעליה הגדולה באחוז המגיבות באותה השנה.

בהתחשב עם ערכו הרב של העדר לא יכולנו להחליט על שחיטה כללית של הפרות, ובזאת לחסל את המחלה. לאחר התייעצות עם גורמים מוסמכים ביחס לדרכי חיסול המחלה חילקנו את העדר לשניים — עדר חולה ועדר בריא. התחלנו בחיסול הדרגתי של הפרות המגיבות. כאמצעי ראשון בשמירה על הדור הצעיר התחלנו להשקות את הוולדות בחלב רתוח עם תוספת שמן־דג. עיקר דאגתנו הופנתה לבני־הבקר שהנגיעות בו היתה פחותה. אח״כ החילנו בעבודה מזוהרת, וכן

שם הבהמה	הגזע	האב	האם	תאריך חולדת	הגיל	חלב בק"ג	שמן חלב	שמן חלול	שמן לב	ימי חליה	מס' צי
1 גליה	הולנד	?	גאולה	I	3	3946	3.7	148	288	13.7	
2 פסחה	ה × ד"5	יתום	פסקה	I	2.11	4329	3.4	149	274	15.8	
3 אנדה	ה × ד"5	לורד	אביבה	I	2.5	4483	3.6	161	270	16.3	
4 אורה	אמרק'	?	?	I	3.5	4604	3.8	174	297	15.5	
5 בתיה	ה × ד"5	זריז	בונציה	I	2.6	4636	3.9	184	307	15.1	
6 זמירה	ה × ד"4	זריז	זוזי	I	2.9	5040	3.4	174	321	15.7	
7 יערה	הולנד	עתיד	יונה	I	3.2	5109	3.5	180	287	17.8	
8 ברכה	ה × ד"4	זריז	בטי	I	3.5	4406	3.5	152	267	16.5	
9 אלומה	ה × ד"6	ראשון	אלפא 10	I	2.6	6318	3.6	226	351	18.—	

על מספר ניכר של פרות אלו נטושה מלחמה קשה בנינו לבין רופאי־הבהמות בענין השארותן במשק או חיסולן. דעת הרופאים היתה שצפויה גם להן סכנה הידב־קת הואיל והן הלכו זמן־מה למרעה עם העדר הנגוע; ואנחנו — בהתחשב עם מור־צאן הטוב, מנענו את חיסולן כל עוד הבדי־קות שלהן היו שליליות.

הבדיקות מיולי 1952 עד אוקטובר 1954 הוכיחו שהצדק היה עם עובדי הרפת. המומ־חיים לא האמינו שנוכל לבער את השחפת ע"י חלוקת העדר ואכסונו בשני מקומות. בהזדמנות זו ברצוננו להביע את תודתנו

למחלקה לביעור מחלות מדבקות במשרד החקלאות, להתאחדות מגדלי בקר ולרופא המחוזי על עזרתם וסבלנותם בביעור המחלה בעדרנו.

עם ראשית תשט"ו מנה העדר בס"ה 84 ראש: 18 פרות ו־66 בני־בקר מכל הגילים.

בדעתנו, אחרי חיסול העדר הנגוע, להגיע עד סוף שנת תשט"ו ליחידת עדר בעלת היקף מסוים ונטוש עדיין הויכוח במוסדות המשקיים על גודל היחידה שיתאים לתנאי המשק שלנו.

גן־שמואל, דצמבר 1954

מוצק

נסורת עצים כמזון לבקר

אנשי־מדע קובעים את ערך המזונות לפי הרכב יסודותיהם החימיים האורגניים אשר נעכלים בגוף בעל־החיים. בזמן האחרון בודקים את האפשרות להאכיל פרות כנסורת. הנסורת אינה מעוררת את תיאבון הפרה. היא מכילה אמנם חומר מזין חשוב להזנת הבקר — את התאית (צלולוזה) אבל נוסף לזה נמצא בה גם חומר בלתי נעכל — הליגנין. כדי להפוך את הנסורת לחומר מזין מוכרחים לסלק ממנה את הליגנין. באירופה ניסו לשם כך להשתמש בחומצה גפריתנית. באמריקה גילו חוקרי־החברה ג'נראל אלקטריק קומפ' שיטה המאפשרת להפוך את הנסורת למזון בהמות. מקרינים את הנסורת באלקטרונים בעלי מתח גבוה במכשיר הדומה למכונת־רנטגן בעלת מתח של מיליון ווט. באוניברסיטה של מדינת ושינגטון הרכיבו מכשיר המסוגל לפעול כקיבת־פרה, ובעזרתו ממשיכים לבדוק את מספוא הנסורת. לנסורת המוקרנת הוסיפו חיידקים שגלקחו מתוך קיבת פרה. בניסויי־מבחנה נעכל המספוא הזה כעבור 12 דקה באופן הדומה לשחת. האם יאכילו גם פרות חיות במספוא זה? הדבר תלוי בטעמן של הפרות עצמן וכיצד תתיחסנה לגיוון תפריטן החדש: ובכיוון זה נמשכים עדיין הניסויים.